

tisto naj on kot „vzglede značajnega moža“ navduši „nezrele mladeniče“, ki so vsekako velika večina med bralci slovenskih leposlovnih knjig.

„Planinska idila“ Pavline Pajkove je povsem podobna pisateljičinim drugim povestim.

„Matija Valjavec.“ Spisal Fr. Levec. Z Valjavčevu podoba. To je prijeten „donesek“ k naši novejši književni in društveni zgodovini. Morda bi vsak življenjepisec ne bil porabil na ta način izvornih Valjavčevih podatkov: no, za zgodovinarja in dušeslovca so pa prav ti podatki mnogo vredni.

Hrvaška književnost.

Knjige „Matice Hrvatske“ za l. 1895.

(Dalje.)

Zabavna knjižnica Matice Hrvatske. Svežak 176—178. Bez nade. Pripoviest iz mostarskoga života. Napisali Osman-Aziž. Ciena 75 novč. Stranij 262. — V tej knjigi izkušata pisatelja v obliki povesti pokazati čitatelju, kak utisek je napravila okupacija avstrijska bošnjaške dežele — oziroma v Mostaru samem — na ondašnje prebivalce. Kakor v javnem življenju, tako je prihod avstrijske vojske tudi v zasebnem življenju učinil silen preobrat. Nekaterim se je zdel dogodek v srečo, drugi zopet so ga gledali le po strani. Zdelo se jim je, da se mora ukončati vse, kar je bilo do sedaj dobro, da se razruši islamska vera, ugonobi družbinsko življenje. Ti so bili nezaupni ter postali brezskrbni, nedelavni in izgubili voljo sploh, česa poprijeti se: češ, saj bo tako Švaba predru-gačil vse in se zase okoristil. In takega človeka kaže pripoved v Alagi. Poprej imovit in češčen mož se ne more spoprijazniti z mislijo na ptujce. V vsakem, ki jih količaj zagovarja, vidi odpadnika od vere. Vedno misli, da poproda vse in se izseli na Turško. Ali čas hiti naprej — on opusti vsako delo. Ne obdeluje polja in vinograda —, poseda po kavarnah in javnih krajih, da se pogovarja, kaj bo in kako bo. Ne pazi niti na otroke, s kratka: za nobeno reč mu ni skrbi. In tako propada njegovo blagostanje, sin Mehmed Alija hodi v slabe družbe in postane navaden pijanec, ukonča srečo hčere, Gjulse, da ne pusti poročiti se s Hilmom, blagim mladeničem, zato, ker je oblekel ozke hlače itd. Žalosti oboli žena in umrje, mlajši brat Gjulsin se ponesreči v Neretvi — vtone; starejšega zapró za 13 let kot ubijalca. Očetu prodado do zadnjega vse in Gjulsa skrbi nekaj časa zanj, dokler tudi oče ne obnemore in umre. Ostane brez vsega dvajsetletna vdova, brez nade.

Pisana je povest živo. Slike in prizori krasni — no! tu in tam se mi zdi vendar včasih preveč — kaj bi rekel: plastično in bi se lahko mladi glavi domišljija le preveč vzbujala, kadar opisuje

n. pr. Gjulso ali ono „natakarico“. Sicer so značaji dobro pogojeni in nehoté moraš sočustvovati z Gjulso, pomilovati Alagijino, odvrtačevati se od izpri-jenega Mehmeda Alije, spoštovati Hilma in očeta njegovega, Omerefendijo. Jezik — da! navaditi se ga mora! Kako bolj težaven je pač, kakor v „Sla-venski knjižici“! Seveda ga otežuje še bolj toliko turških in dijalektnih besedij, za katere je dodan h koncu „tumač“ in jih ni nič manj nego 115. Pa je še drugih več, katerih niti v Veseličevem ilirsko-nemškem „rečniku“ nisem mogel najti. Vse prav: ali za zabavno knjižnico se mi zdi malo premalo zabavno. M. B.

August Harambašić: Izabrane pjesme. Strani 239. Cena 75 kr. — Glavni predmet zbirki je lju-bezen in domovina, katero pesnik iskreno ljubi, za katero hoče krepko delovati in trpeti, za katero želi žrtvovati srečo in življenje.

Za svoj narod borit ću se viekom,

— — — — —
Makar ranjen tisuć puta moro
Putem stati, pasti i umrieti;
Jer da može tisuću života
Izteći mi iz milijun žila:
To bi možda tisuću žrtava,
Ali samo jedna dužnost bila —

pravi lepo v pesmi „Dužnost“. Neko turobno čustvo preveva skoro vse pesmi: žalost za umrlo drago in za nesrečno hrvaško zemljo polni pesni-kovo srce; a on zaupa v bodočnost svojega na-roda; na mnogih mestih nam izraža udanost v božjo voljo, zaupanje, da Bog pomore bednemu njegovemu rodu.

Pesnik se često, dejali bi, prečesto izgubi v abstraktnost, kjer pa izkuša svoje ideje prikazovati pod mnogimi prisposodobami in primerami, med katerimi so nekatere krasne in izvorne, včasih pa tudi nesrečno izbrane. Pa tudi najboljše stvari se človek nasiti, ako se mu vedno in vedno ponuja, kakor tukaj primere zlasti v prvih pesmih te zbirke.

Kjer pa se je spustil (ali povspel) pesnik do preprostosti, tam je dosegel gotovo največje uspehe. Kdor se hoče o tem preveriti, čitaj krasni venec pesmij „Srca jadi“, katere lahko imenujemo biser zbirke. Kako preprosto, kako narodno, brez rim — a vendar kako nežno, kako globoko čuteče! Kdor se hoče prepričati, kako sta v pesnikovi duši spojena dva ideala, ljubav do deve in domovine, čitaj „Ružmarinke“ in „Samrtnice“. V „Popievkah“ po narodnih motivih zloženih, kakor pravi pesnik, se ni mogel tako prilagoditi narodnemu duhu kakor v zgoraj imenovanih pesmih. „Novim pjesmam“ nedostaje prave svežosti in krepkosti. Z lirsko-epsko pesmijo „Na oazi“ (Iz povečega cikla: „Iztočnih pjesama“) je uvêdel opojno orijentalisko poezijo v hrvaško slovstvo. G.